

Eläinlääkärit Nokialla – kokonaisuutta ylläpitävää osaamista

Kun juomavedessä on ongelmia, harvalle suomalaiselle tulee mieleen soittaa eläinlääkärille.

Kuitenkin juomavettä uhkaavissa tilanteissa eläinlääkärit ovat usein avainasemassa. Monessa kunnassa ja kuntayhtymässä ympäristöterveydenhuollon johtavana viranhaltijana toimii eläinlääkäri. Näin on Nokiallakin, jossa Nokian ja viiden muun kunnan muodostamassa seudullisessa valvontayksikössä Pirtevässä toimintaa johtaa ympäristöterveyspäällikkö.

Nokian kaupungin talousvesivälitteinen epidemia aiheutui marraskuun lopussa 2007 jätevedenpuhdistamolla erehdyksessä avatun venttiilin välityksellä. Venttiilin kautta talousvesiverkostoon pääsi noin 450 m³ puhdistettua jätevettä ajalla 28.–30.11.2007. Saastuneen veden alueella asui yli 10 000 asukasta. Yhteensä epidemian aikana sairastui noin 8 000 nokiaalaista.

Epidemiatilanteissa ympäristöterveydenhuollon tehtävät ovat lukuisat. Tärkeimpiin tehtäviin kuuluu asettaa veden käyttöä koskevia rajoituksia sekä antaa kuntalaisille tarvittavia ohjeita terveyden suojelemiseksi. Nokialla tämä osoittautui hyvin haasteelliseksi tehtäväksi. Suomessakin ainutlaatuisen mittakaavan saanut juomaveden saastuminen aiheutui lukuisista erilaisista taudinaiheuttajista, muun muassa norovirus, kampylobakteeri, salmonella ja alkueläin giardia. Ohjeita jouduttiin päivittämään useaan otteeseen eikä asukkaiden tavoittaminen ollut aina helppoa.

Ympäristöterveydenhuolto vastasi verkoston puhdistus- ja desinfiointitoimenpiteiden riittävyden arvioinnista ja seurannasta, kaupunkilaisten ohjeistuksesta, rajoittavista määräyksistä sekä talousvesinäytteenotosta ja näytetuloksista tiedottamisesta. Näytteitä otettiin bakteerimäärityksiin noin 300, virusmäärityksiin noin 70 ja giardiatutkimuksiin 12 kappaletta. Kaikki vesinäytetulokset sekä tiedotteet julkaistiin ajantasaisesti Pirtevan internetsivuilla. Pirtevässä avattiin myös vesineuvontapuhelin helpottamaan ruuhkautuvia puhelinlinjoja. Neuvontapuhelimeen soittamalla sai yksityiskohtaisia neuvoja muun muassa pyykin ja astioiden pesuun, lämminvesivaraajien puhdistukseen ja muihin käytännön asioihin liittyviin kysymyksiin.

Ympäristöterveyspäällikkö vastasi myös rajoitusten purkamisesta aikanaan. Nokian tapauksessa vastuu päätöksestä oli tietysti poikkeuksellisen suuri tilanteen vakavuuden ja suuren asukasmäärän takia. Ihmisten terveyden suojelemisen ollessa kyseessä on noudatettava ehdotonta varovaisuusperiaatetta unohtamatta kuitenkin päätösten vaikutuksia ihmisten normaaliin arkeen.

Nokian vesikriisissä merkittävässä roolissa oli vuoden 2007 alussa perustettu seutuyksikkö, Pirtevä. Seutuyksikkö lisäsi huomattavasti käytössä olevia resursseja ja mahdollisti usean henkilön irrottamisen kriisin hoitamiseen. Pelkkä näytteenotto raportointineen vei usean henkilön työajan monen kuukauden ajan. Myös toiminnan johtaminen mahdollistui seutuyksikön kautta.

Nopeatempoisen kriisitilanteen keskellä vaaditaan vankkaa mikrobiologista tietämystä, kykyä riskinarviointiin ja nopeaan päätöksentekoon sekä melkoista paineensietokykyä. Näihin kaikkiin eläinlääketieteellinen peruskoulutus jatkokoulutuksella täydennettynä antaa mielestäni hyvät edellytykset. Kuitenkin yksittäisen virkamiehen tietotaito Nokian vesikriisin kaltaisessa tilanteessa loppuu nopeasti. Avainasemassa Nokiallakin olivat asiantuntijatahojen tarjoama tuki ja neuvonta. Tärkeimpinä yhteistyökumppaneina toimivat Kansanterveyslaitos ja Helsingin

yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta, jossa pääosa erityismenetelmiä vaativista tutkimuksista tehtiin.

Kriisin tärkeimpiä oppeja ympäristöterveydenhuollolle olivat tiedonkulun varmistaminen niin organisaation sisällä kuin eri organisaatioiden välilläkin sekä kuntalaisille suunnatun tiedon välittäminen riittävän kattavasti ja tehokkaasti. Erityistä huomiota ympäristöterveydenhuollossa tulisi kiinnittää muodostettavien laajojenkin seutukuntien kohdalla tiedon kulun varmistamiseen kaikkien mukana olevien kuntien välillä. Kuntalaisille suunnatussa tiedottamisessa koteihin tapahtuva tiedonjakelu sekä riittävät puhelinlinjat osoittautuivat tärkeimmiksi tekijöiksi.

Lisätiedot:

Ympäristöterveyspäällikkö, ELT Outi Lepistö, Pirkkalan kunta, puh. 050 4379 582.